

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

Neža Flac

PSIHOLOŠKI VPLIV KULTOV NA NJIHOVE ČLANE

Diplomsko delo
visokošolskega študijskega programa Informacijska
varnost

Ljubljana, avgust 2019

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

PSIHOLOŠKI VPLIV KULTOV NA NJIHOVE ČLANE

Študentka: Neža Flac
Študijski program: Visokošolski študijski program Informacijska varnost
Mentor: Izr. prof. dr. Igor Areh

Zahvala

Najprej bi se rada zahvalila mentorju izr. prof. dr. Igorju Arehu za vsa navodila, usmeritve in ideje pri oblikovanju diplomske naloge.

Rada bi se zahvalila tudi mojima staršema, mami Tatjani in očetu Romanu, ki sta me v času študija vedno podpirala, mi pomagala v težkih trenutkih in vedno verjela vame.

Posebna zahvala gre moji najboljši prijateljici Nadji, ki mi je vedno stala ob strani, me motivirala, mi vlivala pogum in mi pomagala v težkih situacijah.

Zahvalila bi se tudi vsem mojim sodelavkam in sodelavcu, ki so me motivirali in me spodbujali pri študiju in mi omogočili usklajevanje dela in študija.

Zahvaljujem se tudi vsem prijateljem, ki so mi pomagali v času študija, me spravljali v dobro voljo in mi priskočili na pomoč, ko sem jih potrebovala.

Zahvaljujem se tudi prijateljici Dani za lektoriranje diplomske naloge in za vso drugo pomoč, ki mi jo je nudila ona in njena družina.

Vsem iskrena hvala !

Psihološki vpliv kultov na njihove člane

Ključne besede: kult, karizmatični vodja, pranje možganov, nasilje, manipulacija

Povzetek

Beseda kult ima latinski izvor in pomeni čaščenje. Kulti so največkrat združenja ljudi z enakim mišljenjem, ki se zavzemajo za skupen cilj. Kulti se med seboj zelo razlikujejo, vendar imajo kljub temu nekaj skupnih značilnosti, kot so hierarhična ureditev, na vrhu katere je vodja ali šef, in uporaba različnih obredov. Značilna je tudi skrivnostnost, katero poznajo samo člani. Navadno kulti predstavljajo zaprto družbo, ki je dostopna samo članom, širša publika pa nima dostopa do teh skupin. Velikokrat pripadniki uporabljajo različne simbole in znake sporazumevanja, ki jih poznajo le oni. Kulti so se pojavljali že zelo zgodaj v zgodovini in se pojavljajo še danes. Med najbolj znane kulte in sekte bi lahko uvrstili templjarje, iluminate, Sataniste in druge skupine ljudi.

Znotraj takšnih skupin so pogoste tudi psihične in fizične zlorabe članov. Vodja velikokrat svoje člane izkorišča, da izpolnijo njegove cilje. Pogoste so tudi razne umske spletke, ki jih uporablja voditelj za doseg ciljev. Člani velikokrat ne vedo, da so žrtve psiholoških trikov, saj imajo mnenje, da to morajo početi in da morajo ubogati svojega voditelja. Zelo pogosta tehnika, ki jo izvajajo vodje na svojih članih, je pranje možganov, s pomočjo katere spremenijo mišljenje svojih pripadnikov.

Za kulte je značilno tudi to, da človeka hitro zasvojijo, saj se takšne skupine ljudi družijo vsak dan in to zanje postane že rutina, katere so navajeni in jo težko zapustijo. Za osebe, ki zapustijo kulte je značilno, da se zelo težko vrnejo v prejšnji način življenja in da rabijo veliko časa, da se ponovno privadijo na stari način življenja, ki pa nikoli ni enak tistemu pred vključitvijo. Nekateri člani se v kulte že rodijo in so vanje vključeni celo življenje. Takšne osebe zelo težko razvijejo lastno mnenje o teh skupinah ljudi, saj je to edini način življenja, ki ga poznajo. V kultih, kamor je vključena vsa družina pogosto prihaja do razpada družin, saj so velikokrat zabrisane vloge članov družine.

Obstaja kar nekaj zavodov in ustanov, ki pomagajo nekdanjim članom pri vrnitvi v normalno življenje, kar pa je zelo dolg proces. Kljub tej pomoči takšni ljudje nikoli ne bodo več imeli takšnega življenja, kot so ga imeli pred vključitvijo v kult.

Psychological impact of cults on their members

Keywords: cult, charismatic leader, brainwashing, violence, manipulation

Abstract

The word cult has a Latin origin and means worshipping something. Cults are usually groups of people with similar interests and with same goals. There are lots of different cults, but they all have some common elements, which are hierarchy and they all use different rituals during their worship. At the top of the hierarchy is a leader or a boss, who controls his members. These types of groups are also known for their secrecy in groups. In cults members use a lot of symbols and hidden messages for their communication, and only they understand these messages. These groups are only available for their members and are closed for the public. Cults are not something new and typical for these times, because we can also spot them in early history. The most famous cults are probably The Templars, Illuminati, different satanic cults and many others.

Inside these groups we can see a lot of different types of abuse. We can see a lot of physical and psychological abuse among members. The leader is usually using his members to follow his ideas and ideals. He forces people to obey his tasks for achieving his goals. Members typically don't know that they are mentally abused. A very common technique, that a leader uses to get the attention from members is brainwashing, which is very dangerous and has serious consequences on people. With this technique leader gets from members what he wants. And people trust him and they believe in every word he says. A brainwashing changes person's mentality.

Cults are very addicting and attracting to people. They are addictive because members of cults are hanging with each other every day and they become so used to their company, that they cannot live without it. It became a person's routine and something they do every day. For people who left the cult is very hard to get back in to their life. They cannot live the life they lived before joining the cult. For them it is very difficult to live in a community without their cult, and they need a lot of time to settle back into their lifestyle. Some people are born into cults and they spend their life in there. They don't know any other type of life. In cults where whole family is involved sometimes comes to the deconstruction of the families, and family members don't know their role in family, which is a big problem. Sometimes leaders take the role of parents and people must obey them and call them father or mother.

Around the world are some institutes, which help ex cult members to get back into their old lifestyle. It is a very long and hard journey for them. Even with that type of help some people will never have a normal life again.

Kazalo vsebine

Zahvala.....	I
1 Uvod	1
1.1 Namen in cilj diplomske naloge.....	2
1.2 Hipoteze diplomske naloge	2
1.3 Metode dela	2
2 Definicije pojmov	4
3 Kulturi	6
4 Psihološki vplivi kultov	22
5 Zaključek.....	28
Viri in literatura.....	32

1 Uvod

Na svetu se pojavljajo različna združenja, med katerimi so zelo pogosti tudi kulti in sekte (Musek, 1995). Nekaj takšnih združenj je imelo pomembno vlogo pri ustvarjanju takšnega sveta in družbe, kot ju poznamo danes (Bradley, 2007). Mnogo združenj je pripomoglo k napredku tehnologije in znanja, saj so pogosto vključevali zelo inteligentne in pomembne ljudi (Bradley, 2007). Nekateri izumi in ideje so družbo pozitivno zaznamovali, drugi pa so jo uničili in za seboj pustili veliko trpljenja, uničenja, občutka manjvrednosti in večvrednosti in s tem zaznamovali družbo, kar je mogoče občutiti še danes (Bradley, 2007). Pogosto se okoli kultov pojavljajo tudi najrazličnejše teorije zarot, ki kažejo na skrivnostnost in temačnost kultov (Musek, 1995).

Kulti so hierarhično urejeni (Collins, 1982). Za pridobivanje članov vodje uporabljajo različne psihološke trike, ki pogosto na človeka delujejo podzavestno in s tem pri članih vzbudijo občutek, da se morajo kultu pridružiti, saj jim bodo omogočili sprejetost, dobro počutje in lahko bodo izpolnjevali svoje cilje (Hava, 2018). Vodje so osebe, ki imajo močno karizmo in znajo dobro nastopati, kar je zelo pomemben faktor, saj jim ljudje hitreje verjamejo (Hunter, 1998). Zelo pogosta je tudi manipulacija s člani, ki traja toliko časa, dokler vodja ne izpolni svojih ciljev (Collins, 1982). Za vodje pa je značilno tudi to, da nad svojimi člani uvajajo popolno kontrolo (Hava, 2018).

V kultih pa se ne uporabljajo samo psihološki triki, ampak vse skupaj spremljajo tudi različne oblike nasilja (Hava, 2018). Zaradi nasilja in manipuliranja člani pogosto trpijo za različnimi mentalnimi boleznimi, ki se razvijajo v času, ko so osebe prisotne v kultu (Buxant in Saroglou, 2008). Obstaja tudi veliko sekt in združb, kamor so vključene cele družine in pogosto prihaja do dekonstrukcije družin, saj starši velikokrat ne znajo prevzeti kontrole nad otroki, ampak to prepustijo vodji, saj je takšen njegov ukaz (Whitsett in Kent, 2003).

1.1 Namen in cilj diplomske naloge

Cilj zaključnega dela je podrobnejša raziskava o kultih in o tem, kakšne so njegove naloge in cilji ter njihov vpliv na človekovo duševno stanje. Glavni namen je, da s pomočjo virov spoznam različne vrste kultov in drugih združenj, ki so imeli pomembno vlogo pri nastajanju sveta in pa znanje o tem, kateri kulti obstajajo še danes. Rada bi odgovorila tudi na vprašanje o tem, če uporabljajo različne obrede in kakšen je njihov pomen. Pomembno je najti tudi podatke o tem, kakšne vrste zlorab in nasilja je mogoče zaslediti znotraj kultov in če obstajajo kakšne ustanove, ki ljudi ozaveščajo o kultih in jim predstavijo njihove probleme. Glavni cilj, ki sem si ga zastavila, je najti odgovore na vsa zastavljena vprašanja.

1.2 Hipoteze diplomske naloge

Hipoteza 1: Kulti človeka hitro zasvojijo.

Hipoteza 2: Člani kultov se težko vrnejo v prejšnji način življenja.

Hipoteza 3: Tehnika pranja možganov je ena izmed pogostejših tehnik, ki se uporablja pri doseganju ciljev kultov.

Hipoteza 4: Vodja zlorablja svoj položaj, saj meni, da ima posebno moč in prevlado nad člani.

1.3 Metode dela

Pri pisanju diplomske naloge bom uporabila deskriptivno metodo pisanja. Podatke bom poskušala pridobiti iz že napisane tuje in domače literature. Pri izdelavi diplomske naloge si bom pomagala z internetom, ki mi bo omogočil iskanje različnih elektronskih virov. Nekaj virov v fizični obliki pa bom poiskala v knjižnicah.

V diplomski nalogi bom najprej opisala sestavo kultov in kateri so najbolj znani kulti na svetu. V drugem delu pa se bom osredotočila na psihološke posledice, ki jih prinašajo kulti in na nasilje, ki se dogaja znotraj združb.

2 Definicije pojmov

Kult

Beseda kult izvira iz latinske besede *cultus*, ki izvira iz glagola *colere*, kar pomeni obdelovati, gojiti oziroma častiti. Glagol se je sprva uporabljal v povezavi s kmetijstvom in tudi prvi kulti so bili povezani s poljedelstvom in čaščenjem bogov (Musek, 1995).

Pomeni tudi izkazovanje časti z molitvami, obredi in čaščenjem (»Fran«, 2016). Označuje tudi religiozno čaščenje, pri katerem so prisotni posebni rituali in različni obredi (»Dictionary.com«, 2019).

Kult je pogosto skupina ljudi, v kateri imajo člani enake cilje in ideale, vse skupaj pa vodi in nadzoruje vodja (po navadi gre za karizmatičnega voditelja). Ljudje pogosto kulte opisujejo kot nekaj skrivnostnega in slabega, saj ne vedo, kaj se v resnici tam dogaja. K temu slovesu pa so pripomogli tudi različni nenavadni dogodki, ki so se dogajali skozi leta. Kulti so znani tudi po svojih nenavadnih prepričanjih (»Vocabulary.com«, n. d.).

Sekta

Sekta ponazarja versko skupnost, ki se je odcepila od večje verske skupnosti, oziroma cerkve. Sopomenka sekti je ločina (»Fran«, 2016).

Navadno označuje skupino ljudi, ki ima svoj, drugačen pogled na določena religiozna prepričanja, ki se pogosto razlikujejo od prepričanj, ki jih ima večja skupina, kateri pripadajo (»Lexico«, 2019).

Okultizem

Je nauk o spoznanju skrivnostnih, nedostopnih stvari (»Fran«, 2016). Beseda okultizem izhaja iz latinske besede *occultus*, kar pomeni skrit oziroma prekrit. Zaradi tega to besedo pogosto povezujejo tudi s črno magijo ali z nečem, kar je težko videti (»Vocabulary.com«, n. d.).

Ritual

Ritual ali obred je dogajanje, ki vedno poteka po točno določenih pravilih (»Fran«, 2016). Obred ima simbolno vlogo, ki pri ljudeh ponazarja duhovno povezavo z neko višjo silo (Musek, 1995).

Osrednje dogajanje pri obredu predstavlja čaščenje, ki je povzdigovanje nadnaravnih višjih sil in moči. Prav s pomočjo čaščenja lahko ljudje vstopijo v povezavo z višjimi silami. Pri tem je pogosta tudi uporaba različnih simbolov, ki imajo pogosto prikrit in mističen pomen za ljudi. Simboli so pomembni tudi zato, ker se le preko njih lahko uresničijo cilji ritualov (Musek, 1995).

Zelo znani so rituali prehoda, ki ponazarjajo prehod ljudi v neko drugo stanje. Takšni obredi prehoda so lahko posvetni, kot so nosečnost, vstop v puberteto in rojstvo, lahko pa so povezani tudi z religijo, kot je to pogreb, poroka ali krst (Musek, 1995).

3 Kulti

Kult je združenje ljudi z enakim interesom, ki je hierarhično urejen, saj člani sledijo prepričanjem karizmatičnih vodij in vzpostavljajo odnos mi-vi (Collins, 1982).

Ljudje se v kulte včlanjujejo zaradi svojih prepričanj in interesov in je to njihova svobodna odločitev (Hava, 2018). Pripadniki si delijo tudi isto ideologijo in cilje. Imajo tudi svoja pravila, kako se morajo člani vesti in ponekod tudi pravilo, kako se morajo oblačiti (Hava, 2018).

Največkrat se vanje vključujejo moški med trinajstim in tridesetim letom, najlažje pa je rekrutirati člane med osemnajstim in triindvajsetim letom, saj takrat osebe iščejo popolnost v svetu (Hunter, 1998). V tistem času pri ljudeh nastopi obdobje adolescence, v katerem mladi iščejo samega sebe in svojo podobo. Takrat so zelo občutljivi in veliko stvari vpliva na njihovo razpoloženje (Hunter, 1998). Vse, kar si najstniki v tistem obdobju želijo, je sprejetost v družbi (Hunter, 1998).

Kulti privabljajo ljudi zaradi lažne podobe popolnega okolja, kjer bodo člani imeli vse, kar si želijo in s tem pridobijo njihovo pozornost (Hunter, 1998). Kulti privabljajo ljudi, ki so doživeli različne zavrnitve v življenju, različne vrste nesprejemanja, ne dosežejo želene intimnosti, druge krivijo za svoj neuspeh ali pa iščejo perfekcionizem (Collins, 1982). Prav kulti naj bi svojim članom ponudili vse, kar bi jim pomagalo pri sprejemanju samega sebe. Člani pogosto prihajajo iz zgornjega ali srednjega sloja (Collins, 1982). Pripadniki se pogosto izobražujejo na različnih šolah, fakultetah in pogosto odraščajo z obema staršema (Galanter, 2005). Karizmatični voditelji svoje pripadnike iščejo na javnih krajih kot so knjižnice, železniške in avtobusne postaje ter letališča, saj jih je tam najlažje najti. Člane privabijo z različnimi obljubami in lažmi o tem, kaj vse jim bodo kulti omogočili (Collins, 1982).

Za člane je značilno, da so povsem pripravljeni sodelovati in poslušati vodjo, pripravljeni so tudi vlagati svoj denar in druga materialna sredstva za zadovoljstvo vodje. Pogosto ima voditelj simbolno podobo in fizično moč (Hava, 2018). Vodja pripadnike fizično in psihološko nadzoruje. Znotraj kultov pogosto prihaja tudi do zlorabe moči in položaja (Hava, 2018).

Pojavlja se tudi duhovna hierarhija, kjer se vodja približuje osebi, ki jo častijo (bogu) in se ima za njemu podobnega in samo on lahko razume, kaj je večje od materialnega sveta. Ker vodja predstavlja posrednika med bogom in njimi, člani pogosto mislijo, da imajo kontakt z bogom preko vodje (Hava, 2018). Pri določenih vrstah kultov je še vedno mogoče opaziti prevladujočo moč moških nad ženskami. V večini religioznih kultov gre predvsem za patriarhalno družbo, kjer ima glavno vlogo moški, ženske pa jih morajo ubogati in izpolnjevati njihove ukaze. Ker imajo vodjo za posrednika boga, ženske pogosto postanejo ponižne do njega in ga ubogajo. Tudi ostali člani izpolnjujejo naloge vodje, saj so mnenja, da jim te naloge v resnici dodeljuje bog (Hava, 2018).

Na svetu obstajajo različne vrste kultov, ki so si med seboj podobni, a kljub temu prihaja do razlik med njimi in jih zaradi tega delimo na različne vrste. Kljub številnim vrstam, nekaterih oseb še vedno ne moremo uvrstiti v te določene skupine (Lalich in Tobias, 2006).

O kultih je na splošno zelo težko govoriti, saj so si med seboj zelo različni in je zato lažje, če se jih razdeli v različne skupine in se jih tako proučuje (Beyer, 2018). Nekateri kulti se nahajajo na različnih lokacijah, zato je njihovo proučevanje težje (Langone, 2019). Pri proučevanju kultov se po navadi uporabljajo tri metode: vsi subjekti so podvrženi enakemu cilju, imajo isto spodbudo, meritve so enostavne in relativno ekonomične, kar omogoča lažje delo administratorjem, dovolijo merjenje podatkov in psihološki testi so dobro preiščeni in zagotavljajo dobro primerjavo (Langone, 2019).

Vzhodnjaški kult

Za vzhodnjaške kulte je značilno predvsem to, da se zgledujejo po religijah, ki so značilne za vzhod. Ti kultni temeljijo tudi na verovanju v ponovno rojstvo oziroma v reinkarnacijo in v doseganje stanja, ki se imenuje nirvana. Delovanje teh kultov temelji na tem, da bi si zagotovili dobre pogoje za življenje po smrti oziroma dobre pogoje za naslednje življenje. Osnove za takšne kulte lahko najdemo v budizmu, hinduizmu in drugih vzhodnjaških religijah. Pogoste metode, ki jih uporabljajo, so : meditacija, različne ponavljajoče mantre, celibat, posebna oblačila in druge stvari, ki nakazujejo na njihovo vero in pripadnost (Lalich in Tobias, 2006).

Religiozni kult

Glavna značilnost takšnih kultov je ta, da temeljijo na verovanju v boga ali druga višja duhovna bitja in pa tudi v življenje po smrti. Takšni kultni so velikokrat zelo strogi in imajo predpisana zelo stroga pravila, ki se jih morajo člani držati. Če pride do kršenja teh predpisanih pravil, sledijo različne kazni, kar še posebej velja za otroke. Med glavne dejavnosti štejejo branje verskih spisov in knjig z versko vsebino ter poglobljanje v zapise in premišljevanje o tem, kar so prebrali, kar še dodatno okrepi njihovo vero (Lalich in Tobias, 2006).

Politični, rasistični in teroristični kult

Pri teh skupinah je glavna ideologija ta, da člani verjamejo, da lahko izboljšajo družbo in svet s pomočjo različnih revolucij in da bi se na tak način znebili sovražnikov. Člani vidijo vodjo kot osebo, ki vse ve in ima vso moč sveta. Člani takšnih kultov se po navadi srečujejo v skritih krajih, uporabljajo svoj šifrirni jezik, svoje pozdrave in različne rituale. Člani sebe občutijo kot elitne člane družbe, ki so pripravljene na boj. Njihova druženja vključujejo razne boje, treninge, vzbujanje strahu, prenašanje kritik in kritiziranje družbe, nasilje in druge tehnike, s katerimi dokažejo svojo zvestobo in pripravljenost na bojevanje za boljši svet (Lalich in Tobias, 2006).

New age kulti

Takšne sekte temeljijo na tezi, da je človek bog. Verjamejo v moč in v dogajanje v prihodnosti in v to, da imajo sposobnost, s katero lahko popravijo stanje v prihodnosti, če jim ta ne bi bila všeč. Vodjo velikokrat predstavlja mistični ali zelo duhovni človek, ki je po njihovem mnenju tudi super heroj. Pogosto pa najdemo v teh kultih vodje ženskega spola. Pogosto se ukvarjajo z astrologijo, kristali, različnimi kartami, zelišči, magijo, iskanjem Nezemljanov in z drugimi tehnikami in metodami (Lalich in Tobias, 2006).

Okultizem, satanizem in kulti črne magije

Ti kulti temeljijo na verovanju v nepojasnjeno in nekateri tudi v čaščenje Satana. Vodja predstavlja utelešeno zlo. Občasno uporabljajo žrtvovanje (po navadi žrtvujejo živali), prisotno pa je tudi fizično in spolno nasilje. V nekaterih primerih naj bi šlo celo za žrtvovanje ljudi. V takšnih skupinah uporabljajo zelo bizarne in nenavadne rituale, pogosta so tudi nasilna dejanja ter tetoviranje in pohabljanje članov. Pogosto je tudi rezanje in samopoškodovanje članov ter krvni rituali (Lalich in Tobias, 2006).

Družinski kulti

Gre za verovanje v partnerja, starše, učitelje ali v vse te osebe. Pogosto uporabljajo intimne odnose za nadzor nad partnerjem, otroki, študenti, saj menijo, da so sami dominantni in da imajo pravico do nadzora drugih. Tudi tukaj je prisotno psihološko, fizično in spolno nasilje. Pogosto se tukaj pojavlja sindrom bolečine in užitka, pogosto gre tudi za samoobtoževanje, strah, izolacijo in druge probleme (Lalich in Tobias, 2006).

Kulti osebnosti, osebostni kulti

Ljudje se združujejo v takšne skupine zaradi podobnih interesov kot so: borilne veščine, opera, umetnost, gledališče, medicina in druge oblike. Pogosto gre za različno izpopolnjevanje članov ali za treniranje članov, pogosti so tudi intelektualni rituali. Takšni člani so pogosto egocentrični in se imajo za večvredne (Lalich in Tobias, 2006).

Kulti človeških potencialov

Pri tej obliki kulta gre za to, da ljudje verjamejo v svojo preobrazbo v nekaj boljšega in pa v osebno rast. Vodja se pogosto imenuje super življenjski trener, ki usmerja člane. Njihovo druženje vključuje poglobljanje v samega sebe in iskanje notranjega jaza. Pogosto uporabljajo različne droge in substance, ki jih privedejo v stanje, ki jim omogoča boljšo poglobitev vase in lažje sprejemanje svojih najglobljih misli (Lalich in Tobias, 2006).

Marketinški kulti

Verjamejo v pridobivanje bogastva, statusa in dobička na hiter način. Vodja predstavlja osebo, ki je prišla do premoženja in moči na takšen način in zato pozna pot do uresničitve njihovih idealov. Včasih pri teh kultih pride tudi do križanja s političnimi in verskimi kultmi. Pogosto imajo različne seminarje, kjer predajajo svoje ugotovitve drugim ljudem. Metode, ki jih uporabljajo, vključujejo tehnike prodajanja in prepričevanja ljudi v nakup določenih izdelkov. Pogosto uporabljajo tudi medvrstniško nasilje in različne vrste pritiska na ljudi. Vodje nadzorujejo vsa dejanja njihovih članov in njihovo finančno stanje (Lalich in Tobias, 2006).

Med najbolj znane kulte bi lahko šteli alkimijo, gnosticizem, satanizem, čarovništvo, New age gibanja, prostožidarje, illuminate, templjarje, Ku-Klux klan, kult Charlesa Mansona in scientologijo.

Prostožidarstvo

Prostožidarstvo je bilo tajno združenje, ki je vključevalo različne vrste ljudi, vse od plemičev pa do kraljev, kljub temu pa so jih pogosto preganjali. Mnogo pripadnikov je svoje članstvo zanikalo, vendar so kasneje dokazali, da so bili njihovi pripadniki (Perčič, 2000).

Prostožidarstvo se ni omejevalo na človekovo raso, veroizpoved, narodnost, ampak je združevalo različne ljudi v eno skupno zvezo. Kljub temu so prostožidarji bili lahko le možki (Altmann et al., 2006). Kljub temu, da niso omejevali veroizpovedi, člani niso smeli biti ateisti in so morali pripadati določeni religiji (MacKenzie, 2002).

Prostozidarstvo se je začelo razvijati iz kamnoseških cehov, ki so se pojavljali v srednjem veku. Današnji in srednjeveški prostozidarji se v marsičem razlikujejo. V srednjem veku so gradili različne stavbe, danes pa se prostozidarji zavzemajo za ustanovitev enakopravne družbe (Perčič, 2000).

Gre za hierarhično urejeno družbo, v kateri se uveljavlja sistem lož. Obstajajo tri stopnje lož, vsaka pod svojim imenom. Prva je Vajeniška loža, druga je Pomočniška loža, tretja pa Mojstrska loža (Perčič, 2000).

Pri prostozidarjih je mogoče zaslediti tudi sledi ritualov, med katere spadajo iniciacijski obredi za sprejem novih članov v njihove vrste. Seveda gre za tajni proces, ki pa ne vključuje nobenih mističnih elementov, ampak se navezuje na njihove sposobnosti v gradbeništvu (Altmann et al., 2006). Pred vstopom v ložo mora kandidat priložiti svojo fotografijo in potrdilo poroka, ki zagotavlja, da kandidat nima nobenih skritih namer. Že pred samim vstopom mora kandidat spoštovati in upoštevati pravila in načela prostozidarjev (Perčič, 2000).

Poleg ritualov pa so imeli pomembno vlogo tudi simboli. Zanje so bili simboli sredstvo, ki predmetnost spremenijo v duhovnost. Takšne simbole so predstavljale različne slike, o katerih je imel vsak posameznik različno mnenje (Altmann et al., 2006). Med bolj znane simbole bi lahko šteli tudi svetlobo, ki ponazarja znanje, in temo, ki predstavlja nevednost. Pomemben simbol so tudi tri male svetlobe, ki so sonce, mesec in starešina lože, ter tri velike svetlobe, ki ponazarjajo Sveto pismo, kotomer in šestilo (Perčič, 2000).

Uporabljali so tudi veliko tajnih znakov, ki so jih poznali samo člani. Mednje so šteli različne izraze na ustnicah, kretnje z rokami ali mentalna sporočila. Če bi bili tajni znaki predani napačnim osebam, bi jih oni lahko izkoristili tudi za slabe namene. Znaki pa so se razlikovali tudi med pripadniki višjih in nižjih lož in če so kršili pravila lože, jih je čakala kazen. Prostozidarji so verjeli v to, da znaki omogočajo obujene okultnih sil (Perčič, 2000).

Škof Joseph Fort Newton opisuje prostozidarstvo kot kult s svojo religijo, v katerem so združeni možje različnih religij. Za sveto knjigo ne uporabljajo Biblije, ampak Kabalo, ki je judovska knjiga, v kateri je moč opaziti povezave z misticizmom in magijo. Eno izmed glavnih načel prostozidarjev je to, da člani verujejo v Vrhovno bitje, vendar pa ni pomembno, kdo to je, lahko bi bil tudi sam Satan (Bradley, 2007).

Iluminati

Beseda iluminati izhaja iz besede, ki pomeni razsvetljeni. Iluminati so tajna družba, ki na skrivaj nadzoruje usodo sveta. Ustanovil jih je dr. Adam Weishaupt leta 1776. Prvi so poskušali ustanoviti enotno Evropo in enoten svet. Vodila jih je najpremožnejša družina na svetu-družina Rothschild. Iluminati je ustanovil za boj proti cerkvi in njenemu zatiranju, želel pa je ustanoviti tudi enotno vlado po celem svetu (Bradley, 2007).

Adam Weishaupt se je šolal pri jezuitih, ki so bili v tistem času zelo pomembni in so imeli tudi veliko moči. Weishaupt jih je zelo zasovražil in se želel od njih odcepiti in ustanoviti družbo, ki jim bo nasprotovala (Gardiner, 2009).

Iluminati so tajna skupina, ki se zelo zavzema za napredek znanja in liberalizem. Proučevali so različna področja od astrologije, okultizma do medicine. Vodja iluminatov se je zgledoval tudi po prostozidarjih, saj je menil, da omogočajo ljudem več svobode v mišljenju (Hernández, 2016).

Vse skupaj se je začelo prvega maja leta 1776, ko se je pet mož zbralo v gozdu blizu Ingolstadta in tam sprejelo temeljne zakone njihove sekte (Hernández, 2016).

Novice o novem redu so se hitro širile po svetu, s čimer je naraslo tudi število pripadnikov, saj jih je bilo do leta 1782 že okoli šeststo (Hernández, 2016). V svoje kroge so privabili ogromno bogatašev, pomembnih žensk, znanstvenikov, svobodomislecev in drugih pomembnih ljudi. Člane so pridobili z manipulacijo in z obljubo o tem, da bodo znotraj združenja lahko izpolnili svoje interese. V sekti so se pojavljali tudi nekdanji prostozidarji, ki so želeli ohraniti svoje rituale, kar se vidi v tem, da so imeli člani znotraj kulta posebna imena kot so Spartak, Pitagora in druga (Hernández, 2016). Njihovo glavno zbirališče je bilo v Münchnu (Bradley, 2007).

Okoli iluminatov se pojavlja tudi ogromno različnih teorij zarot, ki nakazujejo na to, da so njihovi simboli povsod okoli nas (Stæhr, 2014). S procesom globalizacije so se novice o njih razširile po celem svetu, kjer se veliko ljudi ukvarja s proučevanjem njihovih skrivnostnosti (Stæhr, 2014).

Iluminati naj bi še danes nadzorovali družbo po svetu. Pogosto naj bi uporabljali različna sublimalna sporočila, ki na človeka delujejo podzavestno, ta sporočila pa se prenašajo

preko pesmi, filmov, knjig in denarja (Stæhr, 2014). Glavni simbol iluminatov pa predstavlja vsevidno oko (Bradley, 2007).

Templjarji

Prvič se templjarji pojavijo leta 1099 (pod drugačnim imenom), ko so katoličani zavzeli Jeruzalem v času križarskih vojn. Okoli leta 1118 pa so dobili ime templjarji (Nugent, 2019). Templjarje je ustanovil francoski vitez Hugues de Payens (Knights Templar, 2019).

Njihovo glavno zbirališče je bilo v Jeruzalemu, njihov naloga pa je bila zagotavljanje varnosti krščanskih romarjev (Nugent, 2019).

Leta 1129 je v Troyesu potekal koncil, kjer je cerkev uradno priznala red templjarjev. S tem dogodkom se je začel njihov vzpon in povečalo se je tudi število članov (Baron, 2011).

Po potrditvi redu jim je jeruzalemski kralj Balduin II. Le Bourški odstopil del svoje palače na tempeljskem griču v Jeruzalemu, kamor so se naselili (Mandal, 2019). Skozi palačo pa so imeli lep razgled na mesto, kjer je včasih stal Salomonov tempelj (Bradley, 2007).

Templjarji so bili hierarhično urejeni, sestavljali pa so jih vitezi, naredniki, kaplani in sluge. Kdor je želel postati član templjarjev, se je moral odpovedati svojemu premoženju in ga izročiti redu. Oblačila, ki so jih nosili vitezi so, bile bele kute, na sredi katerih je bil rdeč križ (Bradley, 2007).

Moč templjarjev je začela naraščati okoli leta 1139, ko jim je papež Inocenc II. podelil pravico do pobiranja davkov, česar pa so bili sami oproščeni. Imeli pa so tudi pravico, da so obdržali vse stvari, ki so jim jih podelili romarji. Istega leta jim je kralj Louis VII. podaril del ozemlja ob pariškem obzidju (Nugent, 2019).

Skupaj z njihovo močjo je raslo tudi njihovo premoženje. Kmalu se je red razširil tudi drugod po svetu, sprva se je pojavil v Franciji, Angliji in Škotski, kasneje pa so prišli vse do Španije in Portugalske (Baron, 2011).

Člani reda so bili tudi zelo dobro izučeni za bojevanje in so pogosto sodelovali v različnih spopadih. Eno izmed načel templjarjev je bilo to, da se iz boja niso smeli umakniti oziroma niso se smeli predati (Baron, 2011).

Sčasoma se je njihovo varovanje romarjev spremenilo. Ko so romarji prišli v sveto deželo, so morali najprej obiskati templjarje, kjer so pustili svoje vrednostne predmete, ki so jih ti

shranili, v zameno pa so jim dali listke, na katerih je pisalo, katere predmete in vrednosti imajo. S tem načinom so zagotavljali večjo varnost romarjev na poti, saj so tatovom onemogočili, da bi jim pobrali njihovo imetje. Po koncu poti so dobili svoje imetje nazaj. Bili so tudi prvi evropski bankirji, kar je še dodatno povečalo njihovo moč (Baron, 2011). Okoli leta 1180 se je začel padec templjarjev. Muslimani so ponovno zavzeli Jeruzalem, kar je uničilo templjarje, saj je bila ena izmed njihovih glavnih nalog varovanje svete dežele. Templjarji so svoje podpornike prosili za denarno pomoč, da bi se ponovno podali v boj za osvojitve svete dežele, vendar te pomoči niso dobili. Vsi ti dogodki so vodili v propad reda (Baron, 2011). Red se je končal s smrtjo Velikega mojstra Jackuesa de Molaya (Bradley, 2007).

Ku Kluks Klan

Klan je leta 1865 ustanovilo šest veteranov v mestu Pulaski v Tennesseeju. Na začetku je bilo to le druženje mladih, ki so imeli radi zabavo (Bucalo, 1971). Člani so imeli različne vzdevke: Veliki Kiklop, Veliki mag..., vsi skupaj pa so se imenovali vampirji. Za svoj kult so želeli najti neko dobro ime. Za začetek so si izbrali grško besedo *kuklos*, ki pomeni krog in kmalu so iz te besede začeli izpeljevati sestavljanke in tako so dobili ime, ki jim je bilo všeč – Ku Kluks Klan. Okrajšava za to ime pa je KKK, ki je kmalu pridobila negativen pomen (Bradley, 2007).

Klan je ustvaril in dolga leta vodil general Nathan Bedford Forrest. Forrest je bil človek, ki je že na pogled vzbujal strah pri ljudeh (MacKenzie, 2002).

Za klan je značilno sovraštvo nad temnopoltimi prebivalci in sovraštvo do vseh ljudi, ki so podpirali politiko zvezne vlade. Svoje sovražnike so pogosto pretepali, včasih pa je prišlo tudi do ubojev in umorov. Za klan so bili značilni nočni pohodi in izvajanje različnih vrst nasilja (Bucalo, 1971).

Za klan so bile značilne zastrašujoče uniforme. Člani so nosili bela ogrinjala obrobljena z rdečim blagom in čudne maske, na katerih so bili široki izrezi za usta in oči. Takšna oblačila so članom zagotavljala anonimnost in do neke mere tudi zaščito na sodiščih, saj jim niso mogli soditi, ker niso vedeli, kdo je pod ogrinjalom (Bucalo, 1971). Veliko

nešolanih temnopoltih ljudi ni vedelo, da so to belci, ki se skrivajo za maskami, ampak so verjeli v to, da so jih napadli zli angeli ali pa hudič, česar so se zelo bali (Bucalo, 1971).

Tudi v Ku Klux Klanu je mogoče zaslediti hierarhično zgradbo. Za vstop v klan so morale osebe najprej izpolniti prisego in zvestobo klanu, po tem pa je sledil še iniciacijski obred za sprejem članov v svoje vrste (Bucalo, 1971).

Leta 1869 je general Forrest razpustil klan, saj so v kongresu sprejeli strožja pravila za pravice črncev in vsak, ki bi jih kršil, bi bil kaznovan. Kasneje pa je prišlo tudi do izobčitve klana in s tem tudi do prepovedi nočnih pohodov in drugih vrst nasilja (Bradley, 2007).

Leta 1915 je klan doživel prebujenje. Za ponovno ustanovitev klana se je zavzemal William Joseph Simmons iz zvezne države Alabame, ki je bil velik podpornik tajnih organizacij. Vse skupaj se je začelo na Kamniti gori blizu Atlante, ko je Simmons pred svojimi petnajstimi člani zažgal križ na oltarju, na katerem sta bila Biblija in ameriška zastava (MacKenzie, 2002).

V klan so se vključevali tudi pomembni ljudje, ki so prihajali iz premožnih družin in so lahko pomagali tudi pri financiranju klana. Takšna člana sta bila Edward Young Clarke in njegova žena Elizabeth Tyler. Za politiko pa je v klanu skrbel Hiram Wesley Evans, ki je klan organiziral tudi kot središče moči v južni Demokratični stranki. Tudi število članov je zelo naraščalo in leta 1924 je imel klan že štiri milijone privržencev (MacKenzie, 2002).

Simmonsov klan se je razlikoval od prvotnega Ku Klux Klana, saj niso preganjali le temnopoltih, ampak so začeli preganjati tudi priseljence, nekristjane in prostitutke. Klan se je hitro širil po svetu in s tem so ponovno vzbujali strah med prebivalci in spodbujali nasilje (MacKenzie, 2002).

Klan je kmalu začel propadati. Prvih petdeset let dvajsetega stoletja se začnejo uveljavljati pravice črncev in s tem se zmanjša število članov v klanu in zmanjša se tudi število nasilnih pohodov. Pojavljajo se tudi borci za pravice črncev, med katerimi je najbolj znan Martin Luther King. V šestdesetih letih dvajsetega stoletja pride do propada klana (MacKenzie, 2002).

Mafija

Izraz mafija je predvsem italijanski pojem, ki pa ga pogosto uporabljajo tudi drugod po svetu. S to besedo pogosto označujejo tajna, nelegalna delovanja (Mihovilović, 1975).

Ustanovljena je bila kot družba za ohranjanje in zaščito Sicilije. Za zaščito so se zavzemale manjše skupine ljudi, ki so jih kasneje imenovali klani. Zanje je značilno, da so ustvarili svoja pravila in prevzem kontrole nad Sicilijo. Nadzorovali so politično stanje in denarno stanje na otoku, ter ukrepali v primeru napadov. Kasneje so dobili ime mafija (Origins of the Mafia, 2019).

Možna razlaga imena je tudi zgodba o Sicilijanki, ki je slišala, da je bila njena hči poslana in je tekla po ulicah Sicilije in vpila »ma fija«, kar v sicilijanskem narečju pomeni moja hči. S tem naj bi prišlo do šest tedenske vstaje, kjer je umrlo veliko Francozov, ki so živeli na Siciliji, s tem pa naj bi se vstaja tudi končala. Tretji izvor imena pa pripisujejo reku »Morte Alla Francia Italia Anela«, kar pomeni Smrt Franciji kliče Italija in prav te začetnice besed tvorijo besedo mafia (mafija) (Bradley, 2007).

Najbolj znana je seveda italijanska mafija. V Italiji so se razvile različne skupine mafije, glede na njihovo nahajanje v državi. Najbolj znana je sicilijanska mafija imenovana *La cosa nostra*, kar pomeni naša stvar. V Apuliji se je mafija imenovala *Sacra Corona Unita*, v Neaplju je bila znana pod imenom *Camorra* in za Kalabrijo je značilna *Ndrangheta* (Origins of the Mafia, 2019).

Konec 19. stoletja se mafija prenese tudi v Združene države Amerike in na začetku 20. stoletja se je mafija pojavila že v skoraj vsakem ameriškem mestu. Okoli leta 1920 se v Ameriki pojavi prohibicija, katero pa so izkoristili mafijci in tako v državo ilegalno uvažali alkohol (Mafia in the United States, 2019).

Najbolj znana je bila tolpa Ala Caponeja, ki je dobil vzdevek Brazgotinec. Njegova tolpa se je nahajala v Chicagu. Al Capone je bil leta 1931 zaprt v Alcatrazu zaradi utaje davkov. Med tem časom pa se je mafija prenesla v New York (Bradley, 2007).

Mafija je hierarhično urejena organizacija, ki jo sestavljajo različne skupine ljudi. Vsak član mafije se imenuje *mafioso*. Na vrhu mafije je bil njen šef imenovan *padre del popolo* (oče ljudstva), ki je bil velikokrat pomemben funkcionar in je imel veze na sodišču, ter tako branil svoje pripadnike. Pod njim so bile različne skupine ljudi, ki so se imenovale družine,

katerih vodja se je imenoval *capofamiglia* (Mihovilović, 1975). Med člani mafije so bile pogoste družinske vezi, vendar so se vanjo lahko vključili tudi drugi ljudje, ki so bili dovolj pogumni, ali pa so imeli sicilijansko poreklo (MacKenzie, 2002).

Znotraj mafije je bilo veliko zakonov in pravil. Eden izmed najpomembnejših zakonov mafije je bil zakon o molku, imenovan *omerta*. Pri tem zakonu je šlo za to, da če so aretirali člana mafije, ta ni smel izdati nobenih podatkov o svoji organizaciji. Če se je tega pravila držal, je bilo v času njegove kazni za njegovo družino dobro poskrbljeno, če pa so to pravilo kršili, pa je posledice čutila vsa njegova družina (Bradley, 2007).

Člani so imeli tudi svojih deset zapovedi, ki so jih morali spoštovati. Imeli so tudi kar nekaj tajnih gesel, ki so jih razumeli samo člani mafije. Če so želeli nekoga ubiti, so uporabili izraz *astutari*, kar pomeni, upihnniti, drug izraz, ki pomeni enako, pa je truplo na dopustu. Zelo znan izraz je tudi bolnik, kar pomeni, da bodo nekoga ubili. Izraz bolečina na boku pa je pomenil uporabo orožja, ki sta ga predstavljala nož ali revolver (Mihovilović, 1975).

Za vključitev v mafijo so morali bodoči člani prestati iniciacijske obrede. Obred vodi šef mafije, pred katerim mora novi član obljubiti zvestobo mafiji in priseči, da bo spoštoval njihova pravila in zakone. Če član krši zakone, ga čaka kazen, velikokrat je ta kazen smrt. Obred poteka tako, da bodoči član mafije položi levo roko na nož, medtem pa vodja obreda zažge sliko/podobo nadangela Mihaela, ki predstavlja zaščitnika kriminala. Kasneje pa naj bi izločili krščanske podobe in jih nadomestili s podobami pomembnih mafijcev (Day, 2014).

Vsak, ki je želel postati član mafije, je moral pred tem zakriviti kakšen hud zločin, da je s tem dokazal svojo pripadnost in željo po vključitvi. V mafijo so se ljudje lahko prostovoljno vključili, zapustili pa so jo šele s smrtjo, saj je mafija organizacija, v kateri človek ostane celo življenje (Mafia in the United States, 2019).

Satanizem

Sodobni satanizem je bolj filozofska smer kakor pa religija (Črnič, 2012). Začetnik modernega satanizma je bil Anton Szandor LaVey (črni papež), ki je leta 1966 v San Franciscu ustanovil sekto imenovano Satanova cerkev (Črnič, 2012).

LaVey je bil zelo znan po tem, da je želel, da se njegova filozofija in njegove ideje uresničijo (Andrade, 2018). LaVey je povedal, da njegova vera v hudiča ne predstavlja biblijske osebe, ampak uživanje v življenju, moč, vitalnost in čaščenje stvari, ki jih cerkev označuje za greh (Andrade, 2018). Leta 1969 je izdal tudi ključno knjigo satanizma pod imenom Satanska biblija (Črnič, 2012). V Satanski bibliji je mogoče najti veliko naukov, ki nasprotujejo krščanski veri. Za krščanstvo je značilno, da v svojih naukih opisuje uboge ljudi in o pomoči tem osebam, v satanizmu pa povzdigujejo moč in prevlado močnih ljudi nad šibkimi (Andrade, 2018). LaVeyu je bil v velik navdih tudi Friedrich Nietzsche in se je tako zgledoval tudi po njegovi filozofiji (Andrade, 2018).

Ena izmed bolj znanih stvari satanizma so njihovi posebni rituali. Za izvajanje obredov pogosto izberejo prostore v naravi, ker to nasprotuje cerkvi in povzdiguje poganstvo.. Velikokrat obredi potekajo tudi v posebej opremljenih zaprtih prostorih, njihovi rituali pa se navadno odvijajo ponoči (Musek, 1995). Za izvajanje obredov je značilna klasična satanistična scena. Na sredini prostora stoji črn oltar, velik kamen in lesena ali kamena plošča. Nanjo postavijo predmete s simbolno vrednostjo za izvajanje obreda. Velikokrat uporabijo dve sveči (če je možno, sveči iz človeške masti) v črnih svečnikih, magično bodalo s črnim ročajem, zaprt kelih s krvjo in kadilnice z dišavami. Najbolj zaželeni predmeti za izvajanje obredov so : glava črne mačke (ki so jo prej hranili s človeškim mesom), lobanja zločinca (najboljši je zločinec, ki je ubil svoje starše), štirje nohti s trupla usmrčenega kriminalca in jarčevi rogovi. V bližino oltarja postavijo živalski simbol hudiča, po možnosti je žival še živa (jarec, čvrsto privezan na stol s prižgano svečo med rogovi, ali pa velika črna mačka z odrezano glavo, prekrita z ogrinjalom in z velikim likom falusa med nogami) (Musek, 1995).

Najbolj znan ritual, ki ga uporabljajo satanisti se imenuje črna maša, pri kateri se satanisti še najbolj približajo Satanu. Obred vodi črni duhovnik, ob katerem so še diakon, poddiakon, nuna in drugi pomočniki, med katerimi ima vsak svojo nalogo. Vse osebe,

rozen nune in ženske, ki predstavlja oltar, nosijo črna ogrinjala, na katerih je simbol pentagrama, obrnjen križ ali drugi simboli satanizma (LaVey, n. d.).

Obred se začne tako, da se ženska, ki predstavlja oltar gola uleže na mesto oltarja in v rokah drži svečnike s črnimi svečami. Ženska mora ležati v točno določenem položaju. Črni duhovnik začne obred tako, da stopi med kolena ženske. Na steni nasproti oltarja mora biti simbol obrnjenega križa ali pa simbol Bafometa. Obred se nadaljuje tako, da duhovnik bere molitve iz Satanske biblije, njegovi privrženci pa za njim ponavljajo določene dele molitve (LaVey, n. d.).

Scientologija

Beseda scientologija izhaja iz latinske besede *scio*, kar pomeni znam in grške besede *logos*, ki pomeni veda, nauk, beseda. Dobesedni prevod besede je veda o znanju. Gre za vero, ki se ukvarja s proučevanjem človekovega duha in duše, ter s človekovo svobodo. Zanje je prava vera iskanje resnice, ki je skrita pred zunanjo podobo, pravega jaza in veselja. Iskanje njihovih idealov se začne pri vsakem posamezniku posebej, konča pa se pri bogu (Škafar in Nežič, 1998). Glavni cilj predstavlja usposabljanje posameznika, da živi kar najboljše življenje (Hubbard, 2009).

Scientološko cerkev je okoli leta 1940 ustanovil pisatelj različnih literarnih del Lafayette Ronald Hubbard v Združenih državah Amerike (Lewis, 2016). Scientološka cerkev v resnici ni religija, ampak je kult, ki spada med nova religiozna gibanja (Lewis, 2015). Scientologija si je nadela ime cerkev samo zaradi tega, da bi bili upravičeni plačevanja davkov in, da bi s tem pridobili določene privilegije, njeno bistvo pa je v tem, da lahko izdajajo in pišejo knjige o svojem nauku in s tem zaslužijo veliko denarja (Lewis, 2015).

Pri scientologiji so pomembna različna stanja obstoja, natančneje so to tri stanja : biti, delati in imeti. Biti predstavlja človekovo izbiranje identitete, delati ponazarja stanje, ko se nekaj dela in imeti predstavlja stvari, ki jih ima človek v lasti in jih lahko nadzoruje (Hubbard, 2009).

Prav tako, kot se stanja obstoja delijo na tri dele, tako se deli tudi človek. Posameznika sestavlja duh imenovan *Thetan*, njegov um in na koncu še njegovo telo (Hubbard, 2009).

Človeški duh je čist in neumrljiv brez prostorske in časovne omejitve. V scientologiji je duh ustvarjalec stvari. *Thetan* se lahko nahaja v štirih stanjih. Pri prvem stanju je *Thetan* ločen od telesa, v drugem stanju se nahaja blizu telesa in ga lahko zavestno nadzoruje, v tretjem stanju je duh v telesu in sicer v človekovi lobanji, v četrtem stanju pa je duh daleč stran od telesa in se mu nikakor ne more približati (Hubbard, 2009). Scientologi verjamejo v to, da je človeški duh sam po sebi dober, ampak se v življenju pojavljajo različne ovire, ki ga omejujejo in slabijo in jih mora premagati (Hubbard, 2009), (Lewis, 2015).

Um predstavlja nadzornika nad človeškim duhom in okoljem. Um se deli na analitični um, ki predstavlja zaznavo preteklosti in prihodnosti, reaktivni um, ki deluje s pomočjo dražljajev in odzivov nanje, na koncu pa je somatski um, za katerega je značilno, da samo ukrepa ob določenih situacijah, brez premišljevanja (Hubbard, 2009).

Telo predstavlja fizično ogrodje, kamor se lahko naseli človeški duh in v njem prebiva (Hubbard, 2009).

Scientologi verjamejo tudi v reinkarnacijo. Po smrti se človeška duša vrne na določen planet, kjer pozabi vse o svojem prejšnjem življenju. Ob reinkarnaciji duša pridobi telo, ki je iste rase, kot je bilo prejšnje. Velik vpliv na to, kakšna se bo oseba rodila, imajo tudi dejanja sedanjega življenja (Škafar in Nežič, 1998).

Tudi scientologi uporabljajo različne rituale, ki pa se delijo v štiri skupine. Obredi za očiščevanje posameznikov, posebni dogodki, kjer častijo scientologijo in njene člane, različne rituale prehoda (poroka, pogreb ...) in na koncu različne naloge, ki jih opravljajo člani (Lewis, 2016).

V scientologiji se uporablja poseben postopek imenovan *avditing*, pri katerem gre za to, da spraševalec članom postavlja različna vprašanja, ki od njih zahtevajo, da se člani poglobijo v svoje mišljenje in tako odgovorijo na zastavljeno vprašanje. S tem postopkom bi se človek osvobodil mej v mišljenju in bi tako na plan prišlo njihovo pravo, duhovno mišljenje, s tem naj bi se osvobodili tudi podzavestnega mišljenja, kar naj bi očistilo njihovo dušo. S tem postopkom pa člani lahko napredujejo na višje ravni v duhovnosti (Lewis, 2016).

Scientologija je sama po sebi zelo uničujoča in vključuje veliko manipulacije z ljudmi. Od človeka zahteva tudi veliko predanosti in napora. Zanja so značilni različni dragi in naporni

tečaji, ki človeka vodijo do očiščenja duše. Določene tečaje ljudje lahko opravljajo le v določenih krajih (Škafar in Nežič, 1998).

Pojavlja se tudi veliko prikritega nasilja in mučenja, ki ga uporabljajo različne scientološke sekte. Imajo tudi svoja etična sodišča in policijo, kar otežuje dokazovanje zločinov znotraj scientoloških sekt (Škafar in Nežič, 1998)

4 Psihološki vplivi kultov

Kulti imajo zelo močan vpliv tudi na človekove psihološke dejavnike. Pogosto lahko pri članih kultov zasledimo nenavadne znake obnašanja (Collins, 1982). Znotraj njih pa lahko opazimo tudi več vrst nasilja, ki ga člani prenašajo, saj mislijo, da je to božja volja in da se morajo vodji pokoriti (Hava, 2018). Zelo pogoste so spolne zlorabe članov, ki so velikokrat videti kot prostovoljno dejanje, kar pa v resnici niso (Hava, 2018). Zelo pogost pojav, ki ga lahko zasledimo pri različnih kultih in sektah je tehnika psihološkega manipuliranja in tehnika pranja možganov, kjer s pomočjo karizme in govora vodje pridobijo člane na svojo stran in tako dosežejo, kar si želijo (Collins, 1982).

Pri obvarovanju oseb pred kulti imajo zelo veliko vlogo starši in družba, ki mora biti pozorna na nenavadno obnašanje mladih. Šole in druge organizacije za mlade lahko na tem področju naredijo veliko z ozaveščanjem mladih o nevarnostih kultov, kar lahko naredijo s pomočjo raznih aktivnosti (Hunter, 1998). Zelo pomembno je tudi, da družba posameznike oblikuje v močne osebe, ki se znajo upreti skušnjavi in razmišljati s svojo glavo. Pomembno pa je, da so starši tudi odprti za pogovor z otroki o vseh stvareh in da jim pri tem poskušajo čim bolj pomagati (Hunter, 1998).

Znotraj kultov pogosto prihaja do različnih vrst nasilja, kar ima zelo velik vpliv na človekovo mentalnost. Zelo pogoste so spolne zlorabe in zaničevanje ljudi. V neki raziskavi so ugotovili, da je v kultih veliko nasilja, predvsem nad ženskimi članicami in otroki in, da bi bilo potrebno kulte bolj nadzorovati in člane tudi poučevati o njihovih posledicah (Hava, 2018).

Člani kulta imajo svojega vodjo za zelo pomembno osebo in vse, kar on reče, obvelja. Veliko spolnih zlorab se zgodi zaradi tega, ker ženske mislijo, da morajo imeti spolne odnose z vodjo, saj na takšen način zadovoljijo božje želje (Hava, 2018).

Kljub temu, da nekatere osebe prostovoljno privolijo v spolni odnos, še vedno lahko govorimo o spolnih zlorabah, saj vodja manipulira z osebami in jih prepriča v takšna dejanja (Hava, 2018). Velik problem je tudi, da vodje dostikrat ne sprejmejo zavrnitve in so mnenja, da ženske rečejo ne zato, ker morajo to reči, v resnici pa si želijo spolnih

odnosov z njim. Vodje prepričajo osebe v takšna dejanja s pomočjo svoje karizme, lepimi besedami in raznimi obljubami (Hava, 2018).

Na sodiščih se velikokrat pojavi problem, saj žrtve spolnih zlorab niti ne vedo, da so bile zlorabljene, saj ne morejo več presojudati o tem, kaj je prav in kaj ne. Spolne zlorabe za člane niso nič nenavadnega, saj je to pri njih pogosto dejanje in so prepričani, da s tem izpolnjujejo božjo voljo. Zaradi vodjinega izkoriščanja in manipuliranja so žrtve pripravljene storiti vse, kar jim ta naroči. Sodišče obravnava spolne zlorabe kot sestavljanko iz treh bistvenih elementov: razlika v moči med osebama/osebami, moč izkoriščevalca in spolna privlačnost (Hava, 2018).

Spolne zlorabe so zasledili tudi znotraj družinskih kultov. Članice so imele občutek, da morajo vsem moškim članom nuditi spolne usluge in zaradi tega so imele spolne odnose s čim več moškimi. Pri takšnih dejanjih ni bilo nikakršnih ovir, saj so ženske to morale početi kljub temu, da so bile poročene in imele družino. Nadzor spolnosti je močan dejavnik, ki vodi zelo pomaga pri doseganju ciljev. Seksualna predanost članov nakazuje na veliko zvestobo pripadnikov (Hava, 2018).

V Jeruzalemu so odkrili kult, ki je ustanovil posebne prostore, kjer so ljudje lahko spali in imeli spolne odnose z vodjo, kar je na koncu vodilo v nastanek nekakšnega harema (Hava, 2018). Vodja si je pogosto izbiral različne ženske, s katerimi je imel spolne odnose, saj je želel, da bi mu te ženske rodile otroke in bi s tem pridobil veliko potomcev, ki bi ga nasledili. Ko so ženske te otroke rodile, niso smele izdati očetovega imena. V tem primeru naj bi vodja imel kar devetnajst žena, med katerimi so bile tudi deklice in poročene ženske. Njegove izbranke so nosile simbole Davidove zvezde, da so vsi vedeli, da pripadajo vodji (Hava, 2018).

V nekaterih kultih imajo različne odnose do žensk, moških in istospolno usmerjenih ljudi. V nekem kultu je vodja istospolnega člana predstavil kot kačo, ki predstavlja zlo, sebe pa je imenoval za prvega, dobrega človeka. Homoseksualni član je moral zaradi tega, ker naj bi predstavljal zlo, gol ležati na tleh po več ur in izpolnjevati različne bizarne naloge. Nekje si je voditelj prilastil vso moč in kontrolo nad ženskami in na njih izpolnjuje svoje spolne fantazije. Ženskam je v genitalije vtikal razne predmete, morale so masturbirati pred njim

ter pred drugimi ženskami, včasih so morale to početi tudi pred svojimi otroci in družinami, saj so bile takšne voditeljeve zahteve (Hava, 2018).

Velikokrat znotraj kultov pride tudi do razpada podobe o družini. Velikokrat morajo otroci, ki so člani kultov, svoje vodje klicati oče in mama, čeprav to v resnici niso (Whitsett in Kent, 2003). S takšnim načinom življenja se ne vzpostavi pravi družinski odnos in otroci do določene starosti ne vedo, kdo so njihovi pravi starši. Tudi starši ne znajo prevzeti pobude in opravljati svoje primarne naloge (Whitsett in Kent, 2003). Starši so znotraj kultov kot otroci, ki samo sledijo vodji in se mu popolnoma predajo in so mnenja, da je to kar delajo edini pravi in sprejemljivi način. Velikokrat pa je moč zaslediti tekmovanje med družinami. Pogosta je dekonstrukcija družin in v različnih težkih situacijah se otroci ne morejo zanesti na svoje starše. Problem pa se pojavi tudi v tem, da si takšni otroci, ki nimajo prave podobe o družini, težko ustvarijo dobro družino, ki bi se popolnoma razlikovala od njihove (Whitsett in Kent, 2003).

Pri takšnih združbah je zelo pogosto tudi kaznovanje otrok za najmanjše nepravilnosti. Znani so tudi primeri iz zgodovine, ko so matere svoje lastne otroke preteple ali celo umorile, ker so voditelji to od njih zahtevali (Whitsett in Kent, 2003).

V različnih raziskavah so ugotovili, da imajo nekateri kulti močne vplive na človekovo obnašanje in na njihove možgane. Kulti spremenijo obnašanje ljudi v samo nekaj dneh. Nek znanstvenik opisuje človeka kot trikotnik, ki je sestavljen iz treh strani: ena stran predstavlja fizične potrebe, druga stran mentalne potrebe in tretja stran duhovne potrebe (Hunter, 1998). Spremembe v vedenju so hitro opazne pri mlajših članih kultov, ki se začnejo vesti nenavadno in takšnega obnašanja od otrok ne bi nikoli pričakovali (Collins, 1982).

Sociološki kulti na prvo mesto postavljajo popolno kontrolo nad člani, saj na tak način želijo doseči svoje cilje in ideale. V destruktivnih kultih se pojavijo štiri načini kontrole nad pripadniki: čustveno in psihološko nadziranje, nadzor vedenja (finance, oblačila, diete, droge, alkohol...), strog nadzor (člane napeljuje k temu, da se ravna samo po pravilih, ki jih določa kult) in kontrola nad razmerji (nadzor nad poročenimi pari, prijateljstvi, razpadi zvez) (Hava, 2018).

V mnogih primerih kultov človekove pravice nekako ne obstajajo, če pa že, so pa povsem zabrisane in nevidne. V kultih je moč zaslediti tudi nadzor nad spolnostjo članov, kar je običajno zadnji korak popolne avtoritete in popolnega nadzora nad posamezniki. Pri doseganju te kontrole gre po navadi za skupinsko zlorabo ali za osebno zlorabo ljudi (Hava, 2018).

Obstaja veliko primerov, ko člani kultov niti ne vedo, da so v resnici bolni in kako se zdraviti. Za mnoge bivše člane kultov je tudi vrnitev v prejšnji način življenja nemogoča in potrebujejo zdravljenje, ki jim pri tej vrnitvi pomaga (Collins, 1982).

Bivši člani pogosto trpijo za depresijo, krivdo, paranojo, počasnim govorom, togimi obraznimi izrazi ali togo obliko telesa in oslabitvami v spominu (Collins, 1982). Drugi simptomi, ki se še pojavljajo, pa so pomanjkanje libida ali spolnega interesa, introvertiranost, ritualizem, kompulzivna usmerjenost na detajle, mistično stanje, nimajo smisla za humor ter paranoja (Buxant in Saroglou, 2008), (Collins, 1982). Pri takšnih osebah pride tudi do pretirane utrujenosti in do naporenega dela po več ur na dan, kar vodi v spremembe v možganih. Pri vseh teh simptomih je prisoten tudi stres, ki določene situacije še dodatno poslabša (Buxant in Saroglou, 2008). Takšni ljudje lahko postanejo psihotični in znanstveniki kulte velikokrat povezujejo s psihopatologijo (Collins, 1982).

Vsi ti psihološki nadzori nad ljudmi lahko vodijo v poslabšanje njihovega mentalnega zdravja in lahko pride do pojava različnih duševnih bolezni (Buxant in Saroglou, 2008). Ena izmed duševnih bolezni, ki se lahko pojavi predvsem pri religioznih kultih, je shizofrenija, njeni znaki pa so prisluhi in halucinacije (Rust, 1992).

Vodje pri pridobivanju in ohranjanju članov pogosto uporabljajo razne tehnike manipuliranja, programiranja in tehniko pranja možganov, saj s tem privabljajo člane in jim tako omogočijo, da pozabijo na svoje strahove in probleme, hkrati pa dosežejo tudi njihovo poslušnost in ubogljivost (Hunter, 1998), (Collins, 1982). Vodje pričakujejo tudi to, da jim bodo člani izdali vse informacije, ki jih poznajo (Walsh, Russell in Wells, 1995). Pranje možganov je eden izmed pogostejših načinov za dosego kontrole nad ljudmi, ki pa povzroča velike spremembe pri ljudeh. Tehnika se je razvila in uporabljala v komunistični Kitajski v 50-ih letih (Walsh, 2010), (Reicheart, Richardson in Thomas, 2015).

Na človekovo mentalnost imajo velik vpliv tudi načini rekrutiranja članov, saj so pogosto zelo agresivni. Veliko kultov želi člane ločiti od njihovih družin in s tem omogočiti, da bi nekako pozabili na preteklost. Vse skupaj pa vodi zelo močan vodja, ki je usposobljen za izvajanje psiholoških metod (Walsh, Russell in Wells, 1995). Znotraj kultov se pojavlja tudi veliko primerov samomorov.

S pogostimi obiski člani postanejo odvisni od kulta in njihovega vodje, kar pojasni njihovo obiskovanje kultov kljub zlorabam, saj ga enostavno ne morejo zapustiti. Odvisnost od kultov pride zaradi tega, ker se člani preveč navežejo na kult in ne morejo stran, saj to postane del njihovega vsakdana (Rousselet, Duretete, Hardouin in Grall-Bronnec, 2017). Do zasvojenosti pogosto pride že na samem začetku vključitve, skupaj z iniciacijskim obredom (Rousselet, Duretete, Hardouin in Grall-Bronnec, 2017).

Vodje velikokrat trpijo za različnimi mentalnimi boleznim, ki so se jim razvile s tekom življenja, nekateri pa so se z njimi srečali že v mladosti ali v otroških letih (Whitsett in Kent, 2003).

Veliko število nekdanjih članov kultov postane zelo razburjenih, ko jih ljudje vprašajo o njihovih izkušnjah. Pogosto tudi zanikajo dejstva, da so znotraj kultov z njimi manipulirali, jim prali možgane in jih izkoriščali (Lalich, 2016).

Velikokrat se pri nekdanjih članih pojavlja tudi strah pred ostalimi člani kulta. Nekateri pripadniki se tega zelo bojijo in si celo spremenijo identiteto ali se preselijo v druge kraje (Singer, 1979). Nekateri člani navajajo, da so kljub tem ukrepom vodje še vedno prihajale v kontakt z njimi in jih prepričevali v nauke, v katere so nekoč verjeli (Singer, 1979). Pogosto v njih vzbujajo občutke krivde in na takšen način poskušajo člane pridobiti nazaj v svoje kulte (Singer, 1979).

Tudi po izstopu članov iz kulta je z njimi težko navezati stik. Prav zaradi tega razloga obstajajo različne skupine, ki pomagajo bivšim članom pri vrnitvi v prejšnji način življenja in jih tudi varujejo pred grožnjami in zlorabami (Rousselet, Duretete, Hardouin in Grall-Bronnec, 2017). Znotraj teh skupin člani lahko sodelujejo tudi z znanstveniki in na tak način sodelujejo pri raziskavah. Člani najprej rešijo poseben test, ki je vnaprej sestavljen in ima posebno izbrana vprašanja, po končanem testu pa sledi še strukturiran intervju, v

katerem se osredotočajo na izkušnje članov (Rousselet, Duretete, Hardouin in Grall-Bronnec, 2017).

5 Zaključek

S pomočjo literature, ki sem jo uporabila za pisanje diplomske naloge, sem ugotovila, da se velikokrat ljudje s podobnim mišljenjem in podobnimi interesi združujejo v različne skupine, kot so kulti. Kulti niso neka stvar, ki bi se pojavljala samo danes, ampak se pojavljajo že zelo zgodaj v zgodovini. Pogosto pri njih je to, da so to združenja, kjer ima ena oseba glavno vlogo in nadzoruje vse ostale člane. Včasih je to lahko več oseb, velikokrat pa je samo ena. Za člane je značilno, da ubogajo svoje voditelje in poskušajo zadovoljiti njihove želje.

Kulti so se skozi zgodovino zelo razlikovali. Veliko je bilo kultov, kjer so se ljudje združevali in se zavzemali za pravice določenih skupin ljudi, na drugi strani pa poznamo kulte, ki častijo določene sile, ljudi ali stvari. Kljub temu, da se kulti zelo razlikujejo med seboj, je vsem skupno to, da imajo hierarhično ureditev, uporabljajo različne obrede in pogosto za sprejem članov uporabljajo iniciacijske obrede. Velikokrat te obrede predstavljajo različni zločini ali bizarne naloge, ki pokažejo človekovo predanost in željo po vključitvi v neko sekto ali kult.

Na vrhu vsakega kulta je karizmatični voditelj, ki ga člani ubogajo. Vodje pogosto za doseg svojih ciljev uporabljajo mentalne ukane, s katerimi spremenijo človekovo mišljenje in jim vsilijo svojega. Pogosto se pripadniki ne zavedajo psiholoških trikov vodij. Na takšen način so člani kultov pripravljani storiti prav vse, kar jim naročijo vodje, saj sami ne znajo več presoditi, za kakšno dejanje gre.

Prišla sem do ugotovitve, da se v takšnih združenjih pojavlja veliko nasilja in zlorab. Vodje izkoriščajo svojo moč in zaupanje ljudi za svoje potrebe. Poleg nasilja se pojavlja tudi finančno izkoriščanje. V določenih sektah in kultih morajo pripadniki plačevati posebne tečaje ali knjige z naukom o svojem kultu. Velikokrat morajo člani prinašati tudi materialne dobrine voditeljem in jih na takšen način zadovoljiti.

S pomočjo izbranih virov sem prišla do različnih ugotovitev, ki so potrdile izbrane hipoteze diplomskega dela.

Prvo hipotezo, da kulti človeka hitro zasvojijo, sem potrdila.

Kulti človeka hitro zasvojijo, saj so to združenja, kamor se vključujejo ljudje s podobnimi interesi in cilji (Lalich in Tobias, 2006). Kulti ljudem omogočajo občutek lažne sprejetosti in pripadnosti (Hunter, 1998). Njihova odvisnost od kultov se povečuje s tem, ko ljudje ta združenja obiskujejo vsak dan in to preraste v njihov način življenja (Rousselet, Duretete, Hardouin in Grall-Bronnec, 2017). Kljub vsem zlorabam in izkoriščanjem, ki jih ljudje doživijo znotraj kultov, jih vseeno ne morejo zapustiti (Rousselet, Duretete, Hardouin in Grall-Bronnec, 2017). Velik vpliv pri vsem tem imajo vodje, ki članom občasno tudi grozijo, kaj se bo zgodilo, če zapustijo kult (Hava, 2018). Do zasvojenosti navadno prihaja že na začetku vključitve v kult. Pogosto imajo veliko vlogo pri zasvojenosti različni rituali, med katere spada tudi iniciacijski obred (Rousselet, Duretete, Hardouin in Grall-Bronnec, 2017).

Tudi hipotezo, da se člani kultov težko vrnejo v prejšnji način življenja, potrjujem.

V kultih se pojavlja veliko ljudi, ki bi kulte radi zapustili, vendar jih ne morejo. Eden izmed redkih načinov, kako nekdo lahko zapusti kult je, da iz njega enostavno pobegne v nek drug kraj, kjer jih kult ne doseže, ali pa da si spremenijo identiteto (Singer, 1979). Za takšne osebe je zelo težka vključitev v življenje, kot so ga poznali pred vstopom v kult. Nekateri osebe imajo še vedno občutek, da jim nekdo sledi oziroma, da ima nekdo prevlado nad njimi (Singer, 1979). Zelo dolg proces je tudi to, da spremenijo svoje mišljenje in, da pozabijo na to, kar so jim govorili v kultu (Collins, 1982). Pri vsem tem imajo zelo pomembno vlogo različne ustanove in različna združenja, ki ljudem pomagajo pri vključevanju v vsakdanje življenje (Rousselet, Duretete, Hardouin in Grall-Bronnec, 2017). Te osebe pomagajo žrtvam in se z njimi pogovarjajo. Takšne ustanove občasno obiskujejo tudi različni psihologi, zdravniki in drugi delavci, ki se z njimi pogovarjajo in poskušajo rešiti njihove probleme (Rousselet, Duretete, Hardouin in Grall-Bronnec, 2017).

Z raziskovanjem sem prišla do ugotovitve, da se v kultih pogosto uporablja tehnika pranja možganov za doseganje ciljev kultov, kar je bila moja tretja hipoteza in tudi to hipotezo potrjujem.

Pranje možganov je psihološka tehnika, ki se je razvila v času korejske vojne. To tehniko so uporabljali kitajski komunisti, da so vojake spremenili v stroje brez čustev, ki so neusmiljeno ubijali ljudi (Walsh, 2010). Pranje možganov je zelo uničujoča in nevarna tehnika, ki jo uporabljajo vodje kultov. S pomočjo te tehnike vodje člane prepričajo v svoje mišljenje in jim s pomočjo lepih besed in obljub vsiljujejo lastna prepričanja (Collins, 1982). Za takšne osebe je značilno, da čez nekaj časa ne znajo več razmišljati s svojo glavo in da se ne zavedajo, katere stvari so dobre in katere so slabe. Zanje je dobro vse, kar jim naroči vodja, slabo pa vse, kar niso njegova prepričanja (Hava, 2018).

Hipotezo, da vodja zlorablja svoj položaj, saj meni, da ima posebno moč in prevlado nad člani, potrjujem.

V skoraj vsakem kultu je prisotna hierarhična ureditev, na čelu katere je karizmatični vodja (Hava, 2018). Vodja navadno predstavlja osebo, ki je polna idealov (Hava, 2018). Člani kultov se po takšni osebi zgledujejo in si želijo postati enaki vodji (Lalich in Tobias, 2006). Za voditelje je značilno, da sebe velikokrat imenujejo za bogu enakega in da mu bog nalaga naloge, ki jih morajo člani izpolniti. Velikokrat voditelji izkoriščajo svoj položaj (Hava, 2018). Člani velikokrat izpolnjujejo bizarne naloge vodij, saj so prepričani, da je to božja volja in da je to nekaj, kar morajo storiti. Vodje pogosto svoje člane zaničujejo, ampak ti se mu ne upirajo, saj se bojijo, da jih bo bog kaznoval (Hava, 2018).

V današnjem času se mi zdi velik problem ta, da veliko ljudi ne ve, kaj so kulti, da so še vedno prisotni in da se jih veliko pojavlja okoli nas. Ljudi bi bilo potrebno seznaniti s problematiko kultov in jim jih predstaviti. Dobro bi bilo, da bi ljudi ozaveščali o kultih in njihovih posledicah. Pomembno se mi zdi, da to tematiko predstavimo ljudem že zelo zgodaj. V osnovnih šolah bi lahko imeli različna predavanja o tej temi, ki bi otrokom pokazala, kako resna in nevarna stvar so kulti. Pomembno je tudi, da se ljudje zavedajo vplivov karizmatičnih ljudi in da dobro premislijo o prednostih in slabostih kultov, preden

se vanje včlanijo. Nujno je tudi, da preverijo, če je to res stvar, kateri želijo pripadati in tam ostati celo življenje.

Ljudi bi bilo potrebno seznaniti tudi s tem, da znotraj kultov velikokrat prihaja do nasilja in zlorab in da to ni želja višjih sil. Ljudje bi morali takšne zlorabe in napade posredovati policiji ali drugim ustanovam za pomoč, da bi jim v takšnih primerih lahko pomagali.

Pomembna pa je tudi skrb za ljudi, ki kulte zapustijo. Takšnim ljudem je potrebno nuditi strokovno ali kakršno koli drugo pomoč, da si opomorejo. Nujno se mi zdi, da se po svetu ustanovi čim več organizacij, ki bi pomagale takšnim ljudem. Odveč pa ni tudi skrb o tem, kako te ljudi obvarovati pred vodjo kulta in pred ponovno vključitvijo vanje.

Prvi problem, ki se mi je pojavil med pisanjem naloge je, da so bili nekateri viri že zelo stari, a novejših zapisov o določenih temah ni bilo. Velikokrat sem naletela tudi na nezanesljive vire, saj o kultih velikokrat pišejo na različnih blogih in forumih. Drugi problem, ki sem ga zasledila, je ta, da ni bilo veliko zapisov o ljudeh, ki so imeli izkušnje z določenimi kulti, saj je zelo težko vstopiti v kontakt s člani kultov in tudi z nekdanjimi člani. Pri določenih skupinah sem težko našla podatke o ritualih, ki jih uporabljajo za svoje delovanje. Manjšo omejitev pa mi je predstavljal tudi čas, ki sem ga imela za pisanje naloge.

Nadgradnjo diplomske naloge mi predstavljajo še nadaljnje poglobitve v nekatere kultne skupine. Zelo me zanima, kakšne so spremembe v obnašanju ljudi po tem, ko se včlanijo v nek kult. Postavlja se mi tudi vprašanje, kako kulti vplivajo na močne posameznike in če se da vplivati tudi na njihovo mišljenje? Zanima me tudi, če so vsi ljudje enako podvrženi karizmatičnim voditeljem, ali ti vplivajo samo na določene osebe z določenimi vrednotami? Rada bi ugotovila, kateri kulti so še danes prisotni v Sloveniji in če jih ljudje poznajo. Rada bi spoznala tudi kakšne osebe, ki so člani kultov in se z njimi pogovarjala o tej tematiki. Upam, da bo v prihodnosti več oseb, ki bodo lažje spregovorile o svojih izkušnjah in bodo imele tudi predavanja, ki bodo ljudi opozorila na problematiko kultov.

Viri in literatura

- Altmann, H. H., Brenheim, A., Bolle, F., Hendrikson, K. H., Müss, J. G., Richer, T. in Vogeler, G. V. (2006). *Vodnik v prostozidarstvo*. Lesce: Legat; Velika loža Slovenije.
- Andrade, G. (2018). Anton Lavey's Satanic Philosophy: An Analysis. *Intermountain West Journal of Religious Studies*, 9(1). Pridobljeno na <https://digitalcommons.usu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1076&context=imwjourn>
- Baron, J. (27. 6. 2011). Whatever happened to the Knights Templar? *The Guardian*. Pridobljeno na <https://www.theguardian.com/uk/the-northerner/2011/jun/27/whatever-happened-to-the-knights-templar>
- Beyer, C. (1. 9. 2018). Paths of the Western Occult Tradition. *ThoughtCo*. Pridobljeno na <https://www.thoughtco.com/paths-of-the-western-occult-tradition-95718>
- Bradley, M. (2007). *Vodnik po tajnih družbah*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Bucalo, B. (1971). *Ku-Klux Klan znova na pohodu*. Ljubljana: Borec.
- Buxant, C. in Saroglou, V. (2008). Joining and leaving a new religious movement: A study of ex-members' mental health. *Mental Health, Religion & Culture*, 11(3), 251-271. Pridobljeno na <http://eds.a.ebscohost.com.ezproxy.lib.ukm.si/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=305a0fbd-2dc2-4ff2-8600-875b8180284f%40sessionmgr4006>
- Collins, G. (15. 3. 1982). The Psychology of the Cult Experience. *The New York Times*. Pridobljeno na <https://www.nytimes.com/1982/03/15/style/the-psychology-of-the-cult-experience.html>
- Črnič, A. (2012). Sodobni satanizem: med kultom nasprotovanja in novodobniško samoreligijo. *Monitor ISH*, 14(1), 51-72. Pridobljeno na http://en.ish.si/wp-content/uploads/2016/06/monitor_2012_1_small.pdf
- Day, M. (19. 11. 2014). How mobsters get 'made': Secret Mafia initiations revealed by unprecedented video footage of Calabrian crime syndicate. *Independent*. Pridobljeno na <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/how->

mobsters-get-made-secret-mafia-initiations-revealed-by-unprecedented-video-footage-of-calabrian-9871313.html

- Dictionary.com*. (2019). Pridobljeno na <https://www.dictionary.com/browse/cult>
- Fran: Slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovška ZRC SAZU*. (2016). Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Pridobljeno na <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=kult>
- Galanter, M. (2005). *Cults And New Religious Movements*. Washington: American Psychiatric Association.
- Gardiner, P. (2009). *Secret societies: Gardiner's forbidden knowledge*. London: Bounty.
- Hava, D. (2018). Sexual abuse and charismatic cults. *Aggression and Violent Behavior*, 41, 25-31.
- Hernández, I. (7. 8. 2016). Meet the Man Who Started the Illuminati. *National Geographic*. Pridobljeno na <https://www.nationalgeographic.com/archaeology-and-history/magazine/2016/07-08/profile-adam-weishaupt-illuminati-secret-society/>
- Hubbard, L. R. (2009). *Scientologija: osnove mišljenja*. Glostrup: New Era Publications.
- Hunter, E. (1998). Adolescent attraction to cults. *Adolescence*, 33(131), 709. Pridobljeno na <http://eds.a.ebscohost.com.ezproxy.lib.ukm.si/eds/detail/detail?vid=7&sid=7a6ec32-7b22-4136-b546-9e08af1ef95e%40sdc-v-sessmgr01&bdata=Jmxhbm9c2wmc2l0ZT1lZHMtbGl2ZQ%3d%3d#AN=1290599&db=a9h>
- Knights Templar. (16. 5. 2019). *History*. Pridobljeno na <https://www.history.com/topics/middle-ages/the-knights-templar>
- Lalich, J. (2016). How Cults Manipulate a Person's Thinking and Behavior. *Social-Psychological Influence*. Pridobljeno na <http://cultresearch.org/social-psychological-influence/>
- Lalich, J. in Tobias, M. (2006). *Take back your life: Recovering from Cults and Abusive Relationships* (2. izd.). Berkeley, California: Bay Tree Publishing.

- Langone, M. (6. 5. 2019). Research on Destructive Cults. *Spiritual Abuse Resources*.
Pridobljeno na <https://www.spiritualabuseresources.com/articles/research-on-destructive-cults>
- LaVey, A. S. (n. d.). The Satanic Rituals. Pridobljeno na <http://into-thedarkness.tripod.com/sitebuildercontent/sitebuilderfiles/thesatanicritualsbyantonlavey.pdf>
- Lewis, J. R. (1. 4. 2015). Scientology: Sect, Science, or Scam? *Numen: International Review for the History of Religions*, 62(2/3), 226-242. Pridobljeno na <http://eds.a.ebscohost.com.ezproxy.lib.ukm.si/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=cb7323f8-cd10-433a-a996-9fb171fd2530%40sdc-v-sessmgr01>
- Lewis, J. R. (1. 1. 2016). Scientology: Religious Studies Approaches. *Numen: International Review for the History of Religions*, 63(1), 6-11. Pridobljeno na <http://eds.b.ebscohost.com.ezproxy.lib.ukm.si/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=187394cd-4692-423c-877b-f5f84888777c%40sdc-v-sessmgr01>
- Lexico*. (2019). Pridobljeno na <https://www.lexico.com/en/about>
- MacKenzie, N. (2002). *Tajna društva*. Zagreb: AGM.
- Mafia in the United States. (7. 6. 2019). *History*. Pridobljeno na <https://www.history.com/topics/crime/mafia-in-the-united-states>
- Mandal, D. (30. 7. 2019). Knights Templar: 14 Incredible Things You Should Know About The Military Order. *Realm of history*. Pridobljeno na <https://www.realmofhistory.com/2019/07/30/10-incredible-facts-knights-templar/>
- Mihovilović, I. (1975). *Mafija včeraj in danes*. Ljubljana: Borec.
- Musek, J. (1995). *Neznanke duha: psihologija okultnega, paranormalnega in transcendentnega* (1. izd.). Ljubljana: Educy.
- Nugent, A. (25. 7. 2019). The secret seat of the Knights Templar. *BBC*. Pridobljeno na <http://www.bbc.com/travel/story/20190724-the-knights-templars-mightiest-stronghold>
- Origins of the Mafia. (28. 5. 2019). *History*. Pridobljeno na <https://www.history.com/topics/crime/origins-of-the-mafia>

- Perčič, T. (2000). *Prostozidarstvo: Zgodovina, obredi in zarote*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Reicheart J., Richardson, J. T. in Thomas, R. (6. 1. 2015). "Brainwashing": Diffusion of a Questionable Concept in Legal Systems. *International Journal for the Study of New Religions*, 3-26. Pridobljeno na <http://eds.a.ebscohost.com.ezproxy.lib.ukm.si/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=5&sid=6c1e1bb3-3625-49b2-ae60-88ebe3ac83ba%40sdc-v-sessmgr02>
- Rousselet, M., Duretete, O., Hardouin, J. B. in Grall-Bronnec, M. (2017). Cult membership: What factors contribute to joining or leaving? *Psychiatry Research*, 257, 27-33. Pridobljeno na <https://www.sciencedirect-com.ezproxy.lib.ukm.si/science/article/pii/S0165178116319941>
- Rust, J. (1992). Schizotypal thinking among members of occult sects. *Social behavior and personality*, 20(2), 121-130. Pridobljeno na <http://eds.a.ebscohost.com.ezproxy.lib.ukm.si/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=4&sid=de1eb1c9-ba78-4e87-9687-89727fbf3576%40pdc-v-sessmgr05>
- Singer, T. M. (1979). Coming Out of the Cults. *Psychology Today*. Pridobljeno na https://youarelovable.org/wp-content/uploads/2018/10/coming_out_of_the_cults_full_article.pdf
- Stæhr, A. (2014). The appropriation of transcultural flows among Copenhagen youth – The case of Illuminati. *Discourse, Context & Media*, 4-5, 101-115.
- Škafar, V. in Nežič, J. (1998). *Verstva, sekte in novodobna gibanja*. Celje: Mohorjeva družba.
- Vocabulary.com*. (n. d.). Pridobljeno na <https://www.vocabulary.com/>
- Walsh, Y. (2010). Deconstructing 'brainwashing' within cults as an aid to counselling psychologists. *Counselling Psychology Quarterly*, 14(2), 119-128. Pridobljeno na <http://eds.a.ebscohost.com.ezproxy.lib.ukm.si/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=22&sid=74610c95-fee5-4d6d-b081-2eacb9b63c42%40pdc-v-sessmgr05>
- Walsh, Y., Russell, R. J. H. in Wells, P. A. (1995). The personality of ex-cult members. *Personality and Individual Differences*, 19(3), 339-344. Pridobljeno na <https://www.sciencedirect-com.ezproxy.lib.ukm.si/science/article/pii/019188699500074G>

Whitsett, D. in Kent, A. S. (2003). Cults and Families. *Families in Society*, 84(4), 491.

Pridobljeno na <https://skent.ualberta.ca/wp-content/uploads/2014/03/Cults-and-Families.pdf>